

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного факультету

/проф. Борис БУНЧУК/

“ 12 ” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення»

Спеціальність 232 Соціальне забезпечення

Галузь знань 23 Соціальна робота

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Методологія та методи соціальних досліджень** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення», спеціальності 232 Соціальне забезпечення, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 12 від «2» вересня 2024 р.).

Розробник: **Медіна Тетяна Вячеславна**, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії та культурології

Викладач: **Медіна Тетяна Вячеславна**, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Завідувач кафедри філософії та культурології

(підпис)

Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради філологічного факультету

(підпис)

Алла АНТОФІЙЧУК

1. Мета навчальної дисципліни: (у меті стисло зазначити місце навчальної дисципліни у підготовці фахівців відповідно до освітньо-професійної програми) формування емпірико-аналітичного знання про соціальні явища в соціальній сфері суспільства, заснованого на ознайомленні з методами емпіричних досліджень і інтерпретації їх результатів.

2. Результати навчання.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти (галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 232 Соціальне забезпечення) вивчення дисципліни «Методологія і методи соціальних досліджень» сприяє формуванню таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.

Програмні результати навчання

2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

3. Застосовувати методи збору інформації: аналіз документів, опитування та спостереження.

4. Вміння застосовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення.

18. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна		3	3	90	15		15		60		іспит
Заочна											

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин 3 кредити/90 годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	і н д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні засади проведення соціологічного дослідження											
Тема 1.1. Класифікація методів збору соціологічної інформації 1. Структура соціологічного знання: проблема співвідношення теорії і емпірії 2. Поняття методу, класифікація методів. Поняття техніки, методики і процедури дослідження. 3. Якості, види та джерела соціологічної інформації. Типи емпіричних даних 4. Кількісні методи збору соціологічної інформації: визначення, різновиди, характеристика. 5. Особливості якісних методів збору соціологічної інформації.	12	2	2			8						
Тема 1.2. Програма соціологічного дослідження 1. Структура програми соціологічного дослідження. 2. Основні вимоги до вибірки соціологічного дослідження.	12	2	2			8						
Разом за ЗМ1	24	4	4			16						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Різновиди методів соціальних досліджень											
Тема 2.1. Як правильно провести соціологічне опитування 1. Поняття опитування. Історія опитувань. 2. Причини небажання респондентів відповідати на	14	2	2			10						

запитання дослідників. 3. Поняття і структура опитувальника. 4. Основні типи питань в соціологічній анкеті.													
Тема 2.2. Різновиди опитувань в соціології 1. Класифікація опитувань за формою проведення: face-to-face, телефонні, інтернет-опитування. Їх переваги та недолки. 2. Класифікація опитувань за методом адміністрування: стандартизовані та нестандартизовані опитування 3. Особливості проведення опитувань у соціально-економічній сфері 4. Переваги та недоліки використання опитувань у соціології 5. Важливість вибору оптимального методу для конкретного дослідження.	14	2	2			10							
Тема 2.3. Дослідження соціальних явищ онлайн 1. Історія методу. Сфера використання інтернет-опитувань. 2. Різновиди інтернет-опитувань. 3. Переваги і додаткові можливості Інтернет-досліджень. 4. Основні недоліки і обмеження соціологічних досліджень через Інтернет. 5. 10 порад щодо проведення онлайн-опитувань.	12	2	2			8							
Тема 2.4. Фокус-групове дослідження 1. Сутність, генезис та характерні особливості методу фокус-груп 2. Підготовка та проведення фокусованого групового інтерв'ю 3. Узагальнення результатів фокусованого інтерв'ю	12	2	2			8							
Тема 2.5. Кабінетне дослідження 1. Переваги вторинного аналізу соціологічних даних. 2. Джерела статистичної інформації в соціальній сфері 3. Використання міжнародних, загальнонаціональних,	8	2	2			4							

регіональних досліджень щодо питань соціальної сфери суспільства												
Тема 2.6. Експертний метод в емпіричній соціології 1. Особливості застосування експертного опитування. 2. Різновиди експертних опитувань. 3. Методи підбору експертів.	6	1	1			4						
Усього годин	90	15	15			60						

3.3. Тематика семінарських занять

№	Назва теми з основними питаннями - план	Кількість годин
1	Теорія і методологія в соціологічному дослідженні	2
2	Загальний огляд методів збору інформації в соціології	2
3	Соціологічне опитування як основний метод збору даних в соціологічному дослідженні	2
4	Онлайн-опитування як метод збору інформації	2
5	Проведення фокус-групового дослідження	2
6	Аналіз документів у соціології	2
7	Метод експертного опитування	2

3.7. Самостійна робота студента (ІНДЗ)

№	Назва теми/ кількість балів/форма контролю	Кількість годин
1	Проаналізуйте соціальне явище (або факт) з різних сторін, за аналогією з прикладом Е. Гіденса (http://politics.ellib.org.ua/pages-11407.html).	8
2	Складіть кросворд до теми «Теорія і методологія в соціологічному дослідженні», запитання подайте у формі дефініцій.	9
3	Підготуйте есе на тему: «Що і як можна досліджувати в моїй спеціальності за допомогою соціологічних методів?»	8
4	Підготуйте анкету соціологічного дослідження на тему, пов'язану з роботою в закладі соціальної сфери (Центрі зайнятості, Центрі надання соціальних послуг, Центрі соціальних служб, Пенсійному фонді, Департаменті соціального захисту населення). У процесі підготовки перегляньте вебінар «Використання соціологічних досліджень для трирічного визначення потреб, пріоритезація послуг та підготовка аналітичних звітів» (https://www.youtube.com/watch?v=WfUv9BTIPSk&ab_channel=UNICEFUkr)	12

	aine	
5	Підготувати анкету онлайн-опитування на тему, яка вас цікавить. Провести збір інформації (мінімальна кількість респондентів – 20). Зробити висновки за результатами проведеного дослідження.	15
6	Підготуйте гайд до фокус-групи на тему із запропонованого переліку	4
7	Провести контент-аналіз газетних публікацій за темою Вашого дослідження.	4

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни визначається викладачем, з урахуванням специфіки дисципліни.

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Методи навчання:

МН1 – словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо).

МН2 – практичні методи (практичні роботи).

МН3 – наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо).

МН5 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами.

МН6 – комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари і т.п.).

МН7 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

5.1. Критерієм підсумкового оцінювання є досягнення здобувачем мінімальних порогових рівнів оцінок (балів) за кожним передбаченим результатом навчання.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час навчальних занять за кожну тему (опитування, тестування, розв'язання задач, виконання індивідуальних завдань), виконання завдань для самостійної роботи є різною (дивись таблицю та Moodle). Загальна (максимальна) кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить **100** балів, з яких **60** балів здобувач набирає при поточних видах контролю і **40** балів – у процесі підсумкового виду контролю (іспиту).

У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до підсумкового контролю.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових (презентацій) завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання тем відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференціях).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують всі завдання, які передбачені. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

5.2. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
зараховано	A (90-100)	відмінно
зараховано	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
зараховано	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незараховано	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

5.3. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

МО1 – контрольні роботи (тематичні).

МО2 – тестові завдання, опитування, індивідуальні завдання.

МО4 – аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті.

МО5 – презентації результатів виконання завдань.

МО11 – інші види індивідуальних та групових завдань.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- реферати;
- есе;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	40	100
7	8	9	9	9	9	9		

T1, T2 ... - теми змістових модулів.

Курс «Методологія і методи соціальних досліджень» вивчається протягом семестру та складається з двох теоретичних та одного підсумкового модулю. Перший теоретичний модуль оцінюється в 15 балів, другий – в 45 балів, відповідно протягом семестру студент може набрати максимально 60 балів (15+45).

У межах кожної теми оцінюються (максимум):

- усна теоретична відповідь – 3 бали;
- доповнення, участь у дискусії – 1 бал;
- ІНДЗ – 3 бали;
- у разі виконання більшої кількості ІНДЗ (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль.

Підсумковий модуль оцінюється у 40 балів. Він проводиться у вигляді підсумкового тестування.

За умови успішної роботи у межах двох теоретичних модулів, виконання всіх форм роботи на підсумковому контролі, здобувач має можливість за результатами навчання з курсу отримати 100 балів.

Підсумкова кількість балів після закінчення вивчення навчальної дисципліни переводиться в оцінку за національною системою та шкалою ECTS.

При виставленні загальної оцінки враховуються такі критерії:

«А» ставиться у разі, якщо здобувач:	<p>постійно готувався до занять згідно з програмою дисципліни; глибоко та всебічно розкривав зміст питань, використовуючи додаткову літературу;</p> <p>показав уміння формулювати висновки, узагальнювати та аналізувати навчальний матеріал;</p> <p>продемонстрував уміння формулювати власну точку зору переконливо та логічно викладав матеріал, проявляв творчий підхід до виконання індивідуального науково-дослідницького завдання;</p> <p>- належним чином виконував завдання для самостійної роботи;</p> <p>- допускав при усних відповідях та тестуванні окремі незначні неточності;</p> <p>добре виконав завдання модульного контролю.</p>
---	--

<p>«B» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<p>розкривав згідно з програмою дисципліни зміст питань, використовуючи додаткову літературу; робив узагальнення та висновки з окремих питань; виконував завдання для самостійної роботи; при усних відповідях не завжди повно й аргументовано викладав матеріал, а при тестуванні мали місце окремі неточності; не проявив творчий підхід до виконання індивідуального науково-дослідницького завдання; добре виконав завдання модульного контролю.</p>
<p>«C» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<p>розкривав згідно з програмою дисципліни зміст питань, формулював висновки з окремих питань практичних занять; не проявляв належної активності на практичних і семінарських заняттях; брав участь у виконанні індивідуального науково-дослідницького завдання, але продемонстрував недостатній рівень наукової культури; виконав завдання модульного контролю, але допускав окремі неточності при усних відповідях, тестуванні.</p>
<p>«D» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<p>відповідав на окремі питання, які обговорювалися; формулював висновки з окремих питань; при підготовці до практичних занять майже або й зовсім не проявляв активності на практичних заняттях; частково виконав завдання для самостійної роботи; не виконав належним чином індивідуальне науково-дослідницьке завдання; при виконанні завдань модульного контролю допустив багатонеточностей або декілька грубих помилок.</p>
<p>«E» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<p>відповідав на окремі питання, які обговорювалися; допускав численні неточності при усних відповідях, демонструючи лише репродуктивний рівень засвоєння навчального матеріалу без його осмислення, не вмів сформулювати свою позицію, проаналізувати або порівняти різні точки зору на проблему; недостатньо використовував основну літературу й майже бо зовсім не використовував додаткову; не проявляв активності на практичних заняттях, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи; виконав окремі завдання для самостійної роботи; не виконав належним чином індивідуальне науково-дослідницьке завдання; погано виконав завдання модульного контролю, з численними помилками та неточностями.</p>
<p>«Fx» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися; – допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях; – поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою; – частково виконав завдання для самостійної роботи; – не проявляв активності на практичних заняттях; – допускав принципові помилки під час виконання завдань; – не виконав завдання модульного контролю.

<p>«F» ставиться у разі, якщо здобувач:</p>	<p>поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися; допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях, тестуванні; не ознайомився з рекомендованою літературою; не виконав завдання для самостійної роботи; не виконав індивідуальне науково-дослідницьке завдання; не проявляв активності на практичних заняттях; на підсумковому занятті не вміє відтворити зміст окремих питань, передбачених програмою дисципліни; не виконав завдання модульного контролю.</p>
---	--

7. Рекомендована література

7.1. Основна

- Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження: посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. К.: Дух і Літера, 2015.
- Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. К.: ІС НАН України, 2007.
- Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017.
- Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник. К.: Інститут соціології НАНУ, 2009.
- Якуба О. О. Соціологія. Навчальний посібник для студентів. Харків: «Константа», 1996.
- Грабовецький Б. Є. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання : монографія. Вінниця, 2010.
- Вербець В. В. Методологія та методика соціологічних досліджень: Навчально-методичний посібник. Друге вид. доп. і перероб. Рівне, 2006.
- Посібник з моніторингу та оцінювання надання соціальних послуг в Україні. Щербань С., Шейко Р., Левкіна Г. Харків: ХІСД, 2017. 112 с. URL: <https://khisr.kharkov.ua/wp-content/uploads/2019/11/Posibnyk-z-monitorynhu-ta-otsiniuvannia-nadannia-sotsial-nykh-posluh-v-Ukraini.pdf>

7.2. Допоміжна

- Як працюють фокус-групи? URL: activegroup.com.ua/yakisni-doslidzhennya/
- Методика проведення фокус-груп: Методичні рекомендації для студентів спеціальності «журналістика» ВДПУ. Вінниця: ВДПУ, 2016.
- Іванов В.Ф. Контент-аналіз: Методологія і методика дослідження. ЗМК: Навчальний посібник. К.: Б. В., 1994.

8. Інформаційні ресурси

- Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо? Онлайн курс на платформі Prometheus. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/SOC101/2015_T1/about
- Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua
- Архів журналу «Соціологія: теорія методи, маркетинг». URL: <http://stmm.in.ua/archive/>
- Інститут соціології НАН України: офіційний сайт. URL: <http://i-soc.com.ua/>
- International Sociology: SAGE Journals. URL: <https://journals.sagepub.com/home/iss>
- Київський міжнародний інститут соціології: офіційний сайт. URL: <https://www.kiis.com.ua/>
- Соціологічна асоціація України. URL: <http://www.sau.kiev.ua/>
- Соціологічна група «Рейтинг». URL: <http://ratinggroup.ua/>
- SOCIS: Центр соціальних та маркетингових досліджень. URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>
- Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка. URL: <http://www.uisr.org.ua/>

Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/>

Центр імені Олександра Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/>

Центр соціальний моніторинг. URL: <https://smc.org.ua/>

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwwb/polozhennia-chnu-pro-plahi_at-2023plusdodatky-31102023.pdf